

Magyar Rendvédelem-történeti
Tudományos Konferenciasorozat
XXVI.

***„Militarizmus és demilitarizmus
a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében”***

című konferenciájának

PROGRAMJA

09.00 - 09.30 : Regisztráció

Délelőtti levezető elnök: Dr. PARÁDI József

09.30 - 09.50 : Megnyitó [Dr. MEZEY Barna](#)

09.50 - 10.00 : Elismerések átadása

10.00 - 10.35 : [Dr. PARÁDI József: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében.](#)

10.35 - 11.00 : [CSÓKA Ferenc: Rendvédelem kontra rendszet.](#)

11.00 – 11.10 SZÜNET

11.10 - 11.35 : [Dr. BODA József: Militarizmus és demilitarizmus a polgári magyar állam rendvédelmében. Az egységes állami fizetési rendszer és a rendfokozati rendszerek.](#)

11.35 - 12.00 : [Dr. Kovács Zoltán András: A rendőrség és a csendőrség katonai alkalmazása 1944-1945-ben.](#)

12.00 – 13.00 EBÉDSZÜNET

Délutáni levezető elnök: [Dr. Szakály Sándor](#)

13.00 - 13.25 : [Dr. Csiha Gábor: Demilitarizációs mozzanatok a magyar katonai igazságszolgáltatás történetében.](#)

13.25 - 13.50 : [Zeidler Sándor: A Magyar Királyi Nemesi Testőrség, a Magyar Királyi Darabont Testőrség, a Magyar Királyi Képviselőházi Őrség, a Magyar Királyi Koronaőrség és a Magyar Királyi Folyamőrség rendszerei.](#)

13.50 – 14.00 SZÜNET

14.00 - 14.25 : [Dr. Szakály Sándor: A csendőrtiszti karrier.](#)

14.25 - 14.50 : [Dr. Főrizs Sándor: A rendvédelmi elvárások tükröződése négy ország rendőrtisztképzésében.](#)

14.50 – 15.00 SZÜNET

15.00 - 15.25 : [Simon F. Nándor: Párt és belügy: Munkásőrség – a Munkásőrség rangrendszere és függelmi viszonyai.](#)

15.25 - 15.50 : [Dr. Estok József: A büntetés-végrehajtási függelmi viszonyrendszer története 1867-2005.](#)

15.50 – 16.00 SZÜNET

16.00 - 16.25 : [Dr. PERÉNYI Roland: A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében.](#)

16.25 – től VITA

ELTE-ÁJK 1053. Budapest, Egyetem tér 1-3.
2011. november 11. péntek

ELTE-ÁJK Magyar Állam és Jogtörténeti Tanszék
Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti
Tudományos Társaság

XXVI. MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében”

☎ : (+36/06-1) 266-3119 MEZEY Barna @: rektor@elte.hu

„Megnyitó”

- Az MTA doktora
- Habilitált egyetemi tanár
- Az ELTE rektora

Kutatási területe:

A magyar büntetés-végrehajtási
jog története

Az előadó szerzőségével publikált, a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő:

- könyvek:	10
- tanulmányok:	129
- összes tudományos közleményei:	325
- tudományos közleményei idézettsége:	376

Hirsch index: 8

Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek:

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja, a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja, a Magyar Börtönügyi Társaság alapító tagja, a Magyar Jogász Egylet, a Magyar Kriminológiai Társaság, a Magyar Történelmi Társulat és a Politikatudományi Társaság tagja.

A Magyar Börtönügyi Társaság elnöke 2008- ; a Magyar Jogász Egylet Jogtörténeti-, Római Jogi és Egyházjogi Szakosztály elnöke ; a Magyar Tudományos Akadémia nem akadémikus köztestületi tagok választott közgyűlési képviselője ; a Büntetés-végrehajtás Tudományos Tanácsának tagja 2011- ; a Magyar Jogász Egylet Tudományos Bizottságának tagja 2007- ; a Magyar Tudományos Akadémia IX. Gazdasági- és Jogtudományos Osztályának nem akadémikus köztestületi tagok közgyűlési társadalomtudományi képviselői által választott tagja 2007-.

A Wiener Dekanenkongferenz für Wissenschaftliche Forschungsarbeit in Mittel- und Osteuropa alapító tagja 2008- ; az International Commission for the History of Representative and Parliamentary Institutions 2002- és a The European Society for History of Law tagja.

A Rendvédelem-történeti Füzetekben (Acta Historiae Preasidii Ordinis)

HU-ISSN 1216-6774. periodikában publikált tanulmányai:

1. A modern magyar polgári börtönügy alapjainak kialakulása a dualizmus első éveiben. III.évf. (1993) 4.sz. 70-86.p.
3. Rendvédelmi jog a két világháború között. V.évf. (1995) 5.sz. 61-63.p.

2. A kivételes hatalom. IV.évf. (1994) 5.sz. 4-6.p.

4. Törvényesség és rendvédelem Magyarországon 1945-1949. VI.évf. (1996) 7.sz. 63-67.p.

ELTE-ÁJK 1053. Budapest, Egyetem tér 1-3.
2011. november 11. péntek

ELTE-ÁJK Magyar Állam és Jogtörténeti Tanszék
Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti

Tudományos Társaság

XXVI. MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében”

: (+36/06-30) 912-7651 PARÁDI József : paradi.jozsef@gmail.com

„Militarizmus és demilitarizmus a polgári magyar állam rendvédelmében. Az egységes állami fizetési rendszer és a rendfokozati rendszerek.”

- Bölcsészdoktor
- A hadtudomány kandidátusa
- Nyugalmazott főiskolai tanár
- Az ELTE-ÁJK Magyar Jogtörténeti Tanszék külső munkatársa.
- A Hadtudományi Doktori Iskola témavezető oktatója.

Kutatási területe:

A magyar rendvédelem története
1867-1945

Az előadó szerzőségével publikált, a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő:

- könyvek:	7
- tanulmányok:	95
- összes tudományos közleményei:	178
- tudományos közleményei idézettsége:	610

Hirsch index: 12

Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek

- A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnöke, a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja, a Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis) HU-ISSN 1216-6774. és a Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiotones Historiae Preasidii Ordinis) HU-ISSN 1785-3257. főszerkesztője, a Magyar Hadtudományi Társaság tagja, a Magyar Rendészeti-tudományi Társaság tagja.

A Rendvédelem-történeti Füzetekben (Acta Historiae Preasidii Ordinis)

HU-ISSN 1216-6774. publikált tanulmányai:

1. A dualista Magyarország rendvédelmi testületei és az önkormányzatok kapcsolata.
I.évf. (1991) 1.sz. 30-37.p.
2. A rendvédelem-történeti tantárgy a Rendőr-tisztí Főiskola oktatási rendszerében és a rendvédelem-történeti kutatás jövőbeni feladatai
I.évf. (1991) II.sz. 29-36.p.
3. A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai.
II.évf. (1992) 3.sz. 21-28.p.
4. A magyar királyi határrendőrség, a magyar határőrizet szakmai vezető testülete.
III.évf. (1993) 4.sz. 21-50.p.
5. Áttérés a háborús határőrizetre az első világ-háború előtt.
IV.évf. (1994) 5.sz. 13-17.p.
6. A magyar állam határőrizete a két világháború között.
V.évf. (1995) 6.sz. 64-75.p.
7. A magyar rendvédelem sajátosságai és fejlődési periódusai a második világháború előtt és után.
VI.évf. (1996) 7.sz. 80-89.p.
8. A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918. VII.évf. (1997) 8.sz. 78-83.p.

9. A magyar határőrizet teendői a nemzetgazdaság védelme terén az Osztrák-Magyar Monarchiában és a két világháború közötti Magyar Királyságban. VIII.évf. (1998) 9.sz. 26-31.p.
11. A Magyar Királyság rendvédelme (1867-1919)
IX.évf. (1999) 10.sz. 98-147.p.
13. A rendvédelmi diszciplína Magyar-országban.
X.évf. (2000) 12.sz. 23-25.p.
15. A magyarországi rendvédelem fejlődési tendenciái.
XI.évf. (2005) 13.sz. 84-96.p.
17. A Magyar Királyság rendőrségei 1920-1945.
XI.évf. (2005) 13.sz. 105-113.p.
19. A határszéli csendőrség állambizton-sági feladatai.
XI.évf. (2005) 14.sz. 91-94.p.
21. A magyar határőrizet tere a kiegye-zéstől a II. vh-ig.
XII.évf. (2007) 15.sz. 125-138.p.
23. Az útlevelek és útlevél ellenőrző szervek a két világháború közötti Ma-gyar Királyságban.
XII.évf. (2007) 15.sz. 160-169.p.
25. A magyar rendőrtisztképzés tradíciói 1867-1945.
XIII.évf. (2007) 16.sz. 94-99.p.
27. Viszontválasz FINSZTER Géza: „Honvé-delem rendvédelme” válaszckikére.
XIV.évf. (2008) 17.sz. 51-56.p.
29. Rendőrség a magyar határőrizetben.
XV.évf. (2008) 18.sz. 88-97.p.
31. A csendőrség magyarországi története.
XVI.évf. 82009) 19.sz. 64-88.p.
33. Tények és érzelmek egy hajdani ma-gyar rendvédelmi testület története kap-csán.
XVII.évf. (2009) 20.sz. 93-99.p.
10. A dualizmus kori Magyar Pénzügyőr-ség és Vámhivatalok
VIII.évf. (1998) 9.sz. 81-85.p.
12. Határőrizet és kishatárforgalom a dua-lizmus alatt és a két világháború között.
X.évf. (2000) 11.sz. 42-53.p.
14. A rendvédelem, közigazgatás és a véderő kapcsolata a kiegyezéstől a máso-dik világháborúig.
X.évf. (2000) 12.sz. 79-87.p.
16. Az Osztrák-Magyar Monarchia Ma-gyarországi rendőrségei 1867-1919.
XI.évf. (2005) 13.sz. 97-104.p.
18. Az európai rendvédelem története.
XI.évf. (2005) 14.sz. 85-90.p.
20. A Kárpát-medencét érintő Magyaror-szágon kívüli határőrizeti formák a német-osztrák modell kivételével.
XI.évf. (2005) 14.sz. 95-101.p.
22. Magyar Királyi Határrendőrség.
XII.évf. (2007) 15.sz. 139-159.p.
24. Rendvédelmünk képzési és képezítései rend-szere 1867-1945.
XIII.évf. (2007) 16.sz. 90-93.p.
26. A csendőrtisztképzés és a fizetési osz-tályba sorolt állami alkalmazottak szak-vizsga-rendszere.
XIII.évf. (2007) 16.sz. 100-104.p.
28. A magyar rendvédelem személyi állo-mányának szociális viszonyai 1867-1945.
XIV.évf. (2008) 17.sz. 57-64.p.
30. A magyar rendvédelem fejlesztési reform-jai a XIX. század második felétől a XX. szá-zad közepéig.
XV.évf. (2008) 18.sz. 98-112.p.
32. A rendvédelem védelmében.
XVI.évf. (2009) 19.sz. 89-99.p.
34. A XIX-XX. századi magyar forradal-mak rendvédelme. XVII.évf. (2009) 20.sz. 100-107.p.

35. A dualizmus kori magyar rendvédelem..
XVIII.évf. (2010) 21.sz. 67-85.p.

37. A Magyar Királyság határrendőrsége.
XVIII.évf. (2010) 21.sz. 102-119.p.

39. A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata.
XIX.évf.
(2010) 22.sz. 80-95.p.

41. Kontinuitás és újrakézdés a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben.
XX.évf. (2011) 23.sz. 101-112.p.

43. A polgári magyar állam rendőrségei 1867-1945.
XX.évf. (2011) 23.sz. 127-147.p.

45. A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei.
XX.évf. (2011) 24.sz. 94-102.p.

36. A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme.
XVIII.évf. (2010) 21.sz. 86-101.p.

38. A polgári magyar rendvédelem a XIX-XX. században.
XIX.évf. (2010) 22.sz. 63-79.p.

40. A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945.
XIX.évf. (2010) 22.sz. 96-123.p.

42. Rendvédelem-karhatalom 1867-1945.
XX.
évf. (2011) 23.sz. 113-126.p.

44. A Magyar Királyi Csendőrség szervezete.
XX.évf. (2011) 24.sz. 82-93.p.

46. A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királysága külső határainak őrzetében.
XX.évf. (2011) 24.sz. 103-122.p.

PARÁDI József

KONFERENCIAELŐADÁS-ABSZTRAKT

Militarizmus és demilitarizmus a polgári magyar állam rendvédelmében. Az egységes állami fizetési rendszer és a rendfokozati rendszerek.

A polgári időszak nemzeti rendvédelmi testületeinek humán viszonyait, a magyar rendvédelem-történeti konferenciasorozat rendezvényein elhangzott előadásaiban a szerző már több ízben érintette, nevezetesen:

- PARÁDI József: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945.

„A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. rendvédelem-történeti tudományos konferencián, Budapesten, 2002. XI. 12.-én;

- PARÁDI József: A magyar rendőrtisztképzés tradíciói.

„A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. rendvédelem-történeti tudományos konferencián, Budapesten, 2002. XI. 12.-én;

- PARÁDI József: A rendőrtisztképzés és a fizetési osztályokba sorolt állami alkalmazottak szakvizsgarendszere.

„A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. rendvédelem-történeti tudományos konferencián, Budapesten, 2002. XI. 13.-án;

- PARÁDI József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945.;

„A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. rendvédelem-történeti tudományos konferencián, Budapesten, 2003. XI. 11.-én;

- PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945.

„Másfél évszázad nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában” című XIX. rendvédelem-történeti tudományos konferencián, Budapesten, 2005. X. 6.-án;

A államfejlődés 1867 és 1945 közötti évek időszaka tartozik az előadás körébe az 1919. évi magyar tanácsköztársaság kivételével. Ezen 78 év alatt alkalmazott megoldások azonban nem a XIX. és a XX. században keletkeztek, hanem a Habsburg-birodalom 300 éves tapasztalatainak az adaptációi. A birodalmi tapasztalatok hasznosítása kézenfekvő volt, hiszen annak a Magyar Királyság is a részét képezte, így a keletkezett tapasztalatok nem voltak idegenek.

A legfontosabb annak a megvizsgálása, hogy ez a tapasztalatanyag miért volt alkalmas arra, hogy hozzájáruljon a törtenelmi Magyarország dualizmuskori felvirágoztatásához, illetve milyen hasznosíthatósági lehetőségeket kínál a magyar állam XXI. századi fejlesztéséhez a rendvédelem terén.

1. Az egységesség elve. Az állami alkalmazottak körébe tartozók ellátása azonos volt, amely a képzettségüktől és a gyakorlati tapasztalataiktól függött, nem pedig attól, hogy az állam mely alrendszereiben tevékenykedtek. Mivel azonban azonos képzettségi szintet igénylő munkakörök esetében is különböző nehézségű és veszélyeztetettségű beosztási csoportok léteztek, ezért ezeket a különbségeket pótléki rendszerrel, illetve a szolgálati idő felszorozott figyelembevételével honorálták. A fegyveres szervezetek tagjai például testületi pótlékban részesültek. E mellett pedig az átlagostól eltérő speciális ismeret igénylő és tevékenységet végzők is pótlékban részesültek. Például a rendőrök rendőrségi pótdíjat kaptak, a rendőrlovások pedig ezen felül a lótarítás költségeit és fűradalmait honoráló pótlékban is részesültek stb. Az egészségre káros munkakörben tevékenykedők esetében 8 hónapot tekintettek 1 éves szolgálati időnek.

2. A képzettség elve és a szubjektívizmus mellőzése, a karrierív kiszámíthatósága. Kizárólag az adott beosztáshoz előírt képesítési követelményeknek megfelelő képzettséggel rendelkezők tölthették be a beosztásokat. A vezetők nem választhatták meg munkatársaikat. Azok számára kellett felajánlani a megüresedett beosztásokat, akik a betöltéséhez szükséges képzettséggel a legrégebben rendelkeztek. (Rangfokozati névjegyzék) A karrierív átlátható és kiszámítható volt. Egyértelmű volt, hogy milyen képzettségek birtokába kell kerülni a szakmai előmenetel érdekében és a képzettség megszerzése nyomán milyen kötelezettségek és lehetőségek nyílnak meg az egyén előtt. A karrier döntően az egyén szorgalmától és tehetségétől függött. Az előmenetelt a végzettség és a végzett munka minősége határozta meg.

3. A családorientáltság elve. Az állami alkalmazottak ellátását — a képzettség és a szolgálati idő mellett — a család nagysága is befolyásolta. A fizetések és a juttatások jellege, valamint mértéke a családok tisztas megélhetését biztosította. (Lakbér pótlék mértéke, családi pótlék nagysága stb.) A családfeje halála, vagy munkaképtelenné válása után is gondoskodott az állam az állami alkalmazottak családjairól a társadalmi állásuknak megfelelő életvitelhez szükséges feltételek biztosításával mindaddig amíg az özvegyek újra férjhez nem mentek, illetve a gyermekek tanulmányaik befejezése nyomán keresőképessé váltak.

4. A társadalmi álláshoz méltó életvitelhez szükséges feltételek biztosításának elve. Az államnak, mint foglalkoztatónak kötelessége volt ezen feltételeket maradéktalanul biztosítani, amelybe nem csupán a fizetés tartozott. E feltételeket a nyugdíjasok számára, sőt az özvegyek részére is biztosítani kellett.

5. A személyes és a jogszabályokban foglaltak szerinti felelősség elve. Az állami alkalmazottak nem a főnöki intencióknak, hanem a jogszabályokban foglaltaknak kellett hogy eleget tegyenek. Tettenekért teljes körű felelősséggel tartoztak, amelyet nem vagy csak nagyon nehezen lehetett az őket foglalkoztató intézményekre hárítani.

6. A védettség elve. Az államnak általában nem volt lehetősége — néhány különleges eset kivételével — alkalmazottait elbocsátására, ha azok a törvényekben foglaltakat betartották.

7. A szakmai és testületi hagyományok tiszteltének az elve. A hagyománytisztelőhez sorolható a testületi rendfokozati rendszerek megőrzése. A különböző rangfokozati rendszerek egymás mellett élése (katonai, polgári fegyveres testületi tagoké, fegyveres testületek tisztviselői), a „szakmai dinasztiák” kialakulásának támogatása, a szakmai kultúrák létrehozásának és fejlesztésének az elősegítése.

8. A stabilitás elve. Az állami alkalmazottak biztosak lehettek egzisztenciájuk szilárdságában, azaz:

- a képzettséggel és a letöltött szolgálati idővel elért juttatások birtokolhatóságában;
- az előmenetelben ha az elvárásoknak megfelelő tevékenységet fejtett ki.

9. A nemzethűség és a fedhetetlenség elve. A magyar állam alkalmazottai közé a magyar nemzetet hátrányosan érintő cselekedeteket megvalósító, vagy ilyen nézeteket valló személyek nem kerülhettek be. Ugyancsak eltanácsolták a büntetett előéletű személyeket az állami alkalmazotti létől. Ez a szellemiség biztosította azt, hogy az állami alkalmazottak a jogszabályokat a nemzet érdekében érvényesítsék. Egyben pedig a bűnügyileg fertőzött közegből az állami beosztásokra pályázók lehetőségei is rendkívül csekélyek voltak még a feleségválasztás tekintetében is.

10. Az alkalmasság elve Az alkalmasság fizikai, pszichikai és egészséges életviteli részből állt. A fegyveres szolgálatot ellátóknál kiemelt fontossággal bírt az ép és egészséges testalkat is. Ettől eltérő állapotú személy egyenruhát nem viselhetett. Az egészséges életvitelbe tartozónak tekintették a káros szenvedélyektől való mentességet — a dohányzás nem képezte a vizsgálat tárgyát — továbbá a heteroszexualitást.

Ezen elvek mentén működtetett állami fizetési rendszerbe illeszkedtek a rendfokozati rendszerek, harmonizálva egymással és az állami fizetési rendszerrel egyaránt.

ELTE-ÁJK 1053. Budapest, Egyetem tér 1-3.
2011. november 11. péntek

ELTE-ÁJK Magyar Állam és Jogi Történeti Tanszék
Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti
Tudományos Társaság

XXVI. MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében”

BODA József

*„A katonai rang és függelmi rendszer használatának tapasztalatai
a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat tevékenységében.”*

- Hadtudomány Ph.D. doktora
- Hadtudományi Doktori Iskola
témavezető oktatója

Kutatási területe:

- A rendvédelmi békefenntartás
és polgári válságkezelés, vál-
ságdiplomácia;
- A XIX-XX. századi magyar
hadtörténelem és rendvédelem-
történet.

Az előadó szerzőségével publi-
kált, a tudományos közléssel
szemben támasztott igények-
nek megfelelő:

- tanulmányok:.....**35**
- összes tudományos
közleményei:.....**39**
- tudományos
közleményei idézettsége:.....**14**

Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek

- A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja, a Ma-
gyar Kriminológiai Társaság tagja, a Magyar Hadtudományi Társaság tagja, a Magyar Rend-
szet-tudományi Társaság tagja, a Magyar Repülés-történeti Társaság tagja, a Nemzetbiztonsági
Szakszolgálat Tudományos Tanács tagja, a Rendőri Jövőkutatók Nemzetközi Szövetsége tagja.

A Rendvédelem-történeti Füzetekben (Acta Historiae Preasidii Ordinis)

HU-ISSN 1216-6774. publikált tanulmányai:

1. A magyar rendvédelmi erők szerepe a béke-
fenntartásban.

XI.évf. (2005) 13.sz. 27-30.p.

3. A nemzetközi oktatás és képzés története a
magyar rendvédelmi szerveknél.

XIII.évf. (2007) 16.sz. 33-51.p.

5. A magyar rendvédelmi békefenntartás hu-
mán története.

XVIII.évf. (2010) 21.sz. 13-24.p.

2. Transformation-coordination of Police
in the Security Sector Reform Context. [A
rendőrség átalakítása-vezetése a biztonsági
szektor reformjának tükrében.]

XI.évf. (2005) 14.sz. 5-14.p.

4. A terrorizmus rövid története és az ellene
való fellépés lehetőségei.

XIII.évf. (2007) 16.sz. 46-51.p.

6. Az Európai Csendőri Erő, avagy egy új
békefenntartó alakulat születése.

XX.évf. (2011) 24.sz. 13-17.p.

BODA József

KONFERENCIAELŐADÁS-ABSZTRAKT

**A katonai rang és függelmi rendszer használatának tapasztalatai
a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat tevékenységében.**

A téma ismertetése érdekében először a fogalmak értelmezésére kerül sor a rendelkezésre álló források felhasználásával. Ezt követi a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat és elődszervezetei rövid történeti áttekintése. Ennek keretében nyílik lehetőség a katonai rendfokozati rendszer és a függelmi viszonyrendszer bemutatására a szakterületen.

A hivatástörténeti rész az Osztrák- Magyar Monarchia, majd a két világháború közötti Magyar Királyság, továbbá az Államvédelmi Hatósággal és a BM III. Főcsoportfőnökséggel foglalkozik a tanulmány, egészen a rendszerváltás idejéig.

Ismertetésre kerülnek a szakterületre érvényes fontosabb jogszabályok és a témához kapcsolódó egyéb szabályozók.

A történelmi és a jogi alapelvek ismertetése nyomán kerül sor a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat céljának, feladatának és rendeltetésének a bemutatására. Ismertetésre kerül továbbá a jelenlegi kormányzati irányítási és törvényességi ellenőrzési rendszer és a szakszolgálat szervezeti felépítése. A jelenlegi helyzet ismertetése kitér az oktatási rendszerre és a létszámhelyzet alakulására is.

Bemutatásra kerül, hogy az Nemzetbiztonsági Szakszolgálat kilenc megrendelőjével együttműködve milyen tapasztalatokat szerzett ezen a területen.

Külön rész foglalkozik azzal, hogy az Nemzetbiztonsági Szakszolgálat szakértői területén milyen tapasztalatok állnak rendelkezésre.

A befejező rész a külföldön — elsősorban a környező országokban és az EU-ban — szerzett tapasztalatokat mutatja be.

ELTE-ÁJK 1053. Budapest, Egyetem tér 1-3.
2011. november 11. péntek

ELTE-ÁJK Magyar Állam és Jogtörténeti Tanszék
Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti
Tudományos Társaság

XXVI. MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében”

☎ : (+36/06-30) 267-7528 Csiha Gábor @: csiha.gabor@mku.hu

„Demilitarizációs mozzanatok a magyar katonai igazságszolgáltatás történetében.”

- Az állam- és jogtudományok
egyetemi doktora.

Kutatási területe:

A magyar katonai igazságszolgáltatás jogtörténete, a katonai büntető, fegyelmi anyagi, eljárási és végrehajtási jog fejlődéstörténete.

Az előadó szerzőségével publikált, a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő:

- tanulmányok: 2
- összes tudományos
közleményei: 5

Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek

A Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság tagja.

A Rendvédelem-történeti Füzetekben (Acta Historiae Preasidii Ordinis)

HU-ISSN 1216-6774. publikált tanulmányai:

1. A szolgálati viszonyt és a rendfokozatot érintő mellékbüntetések Magyarországon a XIX-XI. században.

XX.évf. (2011) 23.sz. 13-26.p.

Csiha Gábor

KONFERENCIAELŐADÁS-ABSZTRAKT

Demilitarizációs mozzanatok a magyar katonai igazságszolgáltatás történetében.

Az előadás rövid betekintést nyújt a magyar katonai igazságszolgáltatás személyi továbbá tárgyi hatályának változásaiba. Részletesen megjelöli azon személyeket valamint állami fegyveres szervezeteket, amelyek felett hadbírói ítélőhatalom állt. Számot ad azon időszakokról - kiemelten a XX. Századból - amelyekben a demilitarizáció jelensége tetten érhető a hatáskör szűkítése illetve a az igazságügyi szervezet továbbá a testületi rangrendszerek és katonai renfokozati rendszerek viszonylatának változásai okán.

ELTE-ÁJK 1053. Budapest, Egyetem tér 1-3.
2011. november 11. péntek

ELTE-ÁJK Magyar Állam és Jogi-történeti Tanszék
Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti
Tudományos Társaság

XXVI. MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében”

☎ : (+36/06-20) 579-5139 CsÓKA Ferenc @: —

„Rendvédelem kontra rendészet.”

Az oklevéltan, a paleográfia és a kodikológia történelmi segédtudományoknak a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre alkalmazott változatát műveli. Munkásságában az általa gondozott szakterület szakértője.

Az előadó szerzőségével publikált, a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő:

- tanulmányok: **1**

Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek

- A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztályának a vezetője és a Magyar Hadtudományi Társaság Felderítő Szakosztályának vezetője.

A Rendvédelem-történeti Füzetekben (Acta Historiae Preasidii Ordinis)

HU-ISSN 1216-6774. publikált tanulmányai:

1. Csendőrség és hírszerzés 1930-1945.
VII.évf. (1997) 8.sz. 17-20.p.

Csóka Ferenc
KONFERENCIAELŐADÁS-ABSZTRAKT
Rendvédelem-kontra rendészet

A rendvédelem terminológia nem véletlenül került — az általam álliberálisnak tartott — neoliberális politikai irányultságot követők célkeresztjébe. A rendvédelem terminológia ugyanis a rendszerváltás nyomán jött létre, a kiüresedett pártállami terminológia helyett. Mintegy 10 éve azonban a magyar rendvédelem terén tevékenykedő elméleti szakemberek egy részét olyan impulzusok érték, amelyek arra ösztökélték őket, hogy a neoliberális szemléletet követő irányzatot alakítsanak ki a magyar rendvédelem terén is. Ekkor a — korábban mindenki által egységesen használt — rendvédelmi terminológia helyett áttértek a rendészeti terminus technicus-ra. Tulajdonképpen mindegy volna, hogy egy fogalmat milyen szakkifejezéssel illetünk. Gondot jelent azonban, hogy a rendészet kifejezést a liberális értékrend szerinti tartalommal töltötték fel, amelyet mindenkire rá kívánnak erőltetni, azt egyedüli lehetséges állami elvárásként feltüntetve.

Úgy gondolom, hogy egy olyan kitüntetett világnézetet favorizáló terminológiát, amely nem a magyar nemzetet tekintí elsődlegesnek, hanem egy ideológia doktréner kinyilatkoztatásain nyugszik, azt nem lehet magyar terminus technicusnak tekinteni. Más gondok is akadnak azonban a rendészet terminológia kapcsán.

1. A rendészet terminológiát létrehozók azt hirdetik, hogy az úgynevezett modernitásban — ez alatt lényegében a polgári típusú berendezkedést értik — jött csupán létre.

Ezzel szemben a rendvédelem terminológiát használók úgy gondolják, hogy az emberi társadalom létrejötte óta a rendet valamilyen formában mindig fenntartották. Ennek a története pedig nem más, mint a rendvédelem-történet. A rendvédelem tehát nem kirekesztő jellegű. Ellenkezőleg — tértől és időtől függetlenül — a rendvédelem valamennyi megvalósult modelljét a rendvédelem-történet részének tekintí, függetlenül attól, hogy egy adott modell mely világnézeti elvárásokkal egyeztethető össze.

2. A rendészet terminológia hirdetői a kifejezés eredetét az 1700-as évekhez vezetik vissza.

A rendészet kifejezést azonban évszázadokon keresztül egészen más tartalommal használták, mint amit jelenleg tulajdonítanak annak a rendészet terminus technicus használói. A rendészet kifejezés ugyanis a jogágiság kialakulásával jött létre a jogtudomány részeként. A rendvédelem fogalom használói nem csupán jogi tartalmúnak tekintik a rend védelmét, hanem annál összetettebb tartalmú témakörnek tartják a rendvédelmet, bár annak a jogi részét is fontosnak tekintik.

3. A rendészet terminológia hirdetői a rendészetet önálló tudománynak vélik, amely az újkorban fejlődött ki.

Ezzel szemben a rendvédelem terminus technicust használók a rendészetet a jogtudomány részének tartják. Álláspontjuk szerint rendvédelem nem tudomány, hanem tevékenység, amely mögött nem egy tudomány, hanem több tudományterület áll, mint például a kriminálpedagógia, kriminálpszichológia, kriminál-szociológia stb. Az érintett tudományágak nem művelhetőek egy közös metodikával, hanem kizárólag az anyatudomány módszereivel gondolhatják. A rendvédelemnek, illetve a mások által rendészetnek nevezett szakterületnek tehát nincsen önálló tudományterülete mivel a szakterület érdekében művelt valamennyi rész tudomány egy meglévő tudományterülethez tartozik. Ezért tehát az önálló rendészettudomány gondolata nem más mint fikció, mivel nem rendelkezik sem önálló tudományterülettel, sem pedig olyan metodikával amely kizárólag e „tudomány” művelésére alkalmas.

Véleményem szerint tehát nyilvánvaló, hogy a rendészet fogalmának neoliberális értelmezése nem hozott létre új tudományt, hanem olyan trójai faló szerepét tölti be, amely a tudomány álcája mögé bújva kívánja a neoliberális eszmevilág rendvédelmi vetületét általánossá tenni.

Ebből a helyzetből fakadóan a rendészet kontra rendvédelem ellentétet nem tudományos, illetve szakmai kérdésnek tekintem, hanem olyan neoliberális politikai offenzívának, amelynek semmi köze a tudományhoz, illetve a szakterület műveléséhez.

ELTE-ÁJK 1053. Budapest, Egyetem tér 1-3.
2011. november 11. péntek

ELTE-ÁJK Magyar Állam és Jogtörténelmi Tanszék
Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi
Tudományos Társaság

XXVI. MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNELMI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében”

☎ : (+36/06-20) 914-4334 ESTOK József @: estok@mail.datanet.hu

„A büntetés-végrehajtási függelmi viszonyrendszer története 1867-2005.”

- Az állam- és jogtudományok
egyetemi doktora.

Kutatási területe:
A börtönügy története.

Az előadó szerzőségével publikált, a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő:

- könyvek: 2
- tanulmányok: 21
- összes tudományos
közleményei: 29

Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek

A Magyar Börtönügyi Társaság tagja. Az Eötvös József Klub tagja. A Zsolyomkai Egyesület elnöke.

ESTOK József

KONFERENCIAELŐADÁS-ABSZTRAKT

A büntetés-végrehajtási függelmi viszonyrendszer története 1867-2005.

Az első magyar központi fegyintézetek –Szempe, Tallós, Szeged – létrehozását követő és a ki-egyeztést megelőző néhány évtizedben alaposan felgyorsultak az események a magyar börtön-ügy palettáján. A szabadságot és az emberi méltóságot zászlójukra tűző szabadelvűek és reform politikusok egyebek mellett - sajnos kevés kézzel fogható eredménnyel - sürgető lépés-ként tüzték zászlójukra a honi börtönviszonyaink javítását.

A szabadságharcot követően az osztrák kormányzat 1852-től Magyarországon is hatályba léptette az osztrák büntető törvénykönyvet. Ennek eredményeként jelentősen megnőtt a szabadságvesztésre ítélték száma. A megnövekedett létszám befogadására a meglévő hazai „tömléc” férőhelyek nem voltak elegendők. A Habsburg – kormányzat ekkor döbönt rá, hogy az e téren meglévő sok éves lemaradás sürgős orvoslása elkerülhetetlen. A hiányt 1854-1858 között – néhány eltérő funkciójú –objektum átalakításával igyekeztek pótolni.

A kiegyezést követő igazságügyi kormányzat és vezetői – köztük DEÁK Ferenc, HORVÁT Boldizsár, PAULER Tivadar - folyamatosan szívvügyének tekintette egyebek mellett a büntető igazságszolgáltatás és a börtönügyi viszonyok javítását is. Ehhez a körhöz tartozik – a későbbiek során a börtönök feletti felügyeletet is ellátó ügyészi szervezet létrehozója - KOZMA Sándor az első magyar királyi főügyész is.

A magyar börtönügy területén 1878.évi V. tc. Csemegi kódex hatálybalépését követően, addig soha nem látott fejlődés indult meg, amely az intézethálózat kiépítésében és a börtönügyet támogató tudományos fellendülésben mutatkozott.

A századforduló és a II. világháború közötti időszakban az előző évtizedek lendülete megtorpant, a trianoni békediktátummal a terület feltételrendszere jelentős mértékben romlott, megindul a személyi állomány militarizálódása.

A világháborút követően 1949-től a szovjetek által diktált sztálini büntetőpolitika elvárásainak megfelelően alakult a magyar börtönügy személyi-és szervezeti feltétel rendszere. Az internáló- és kényszerszolgálat táborok létrehozása mellett a büntetés-végrehajtási szervezetnél folytatódott és tovább mélyült a militarizálódási folyamat. Több intézet az ÁVH rányitása alá került, a szervezetet az igazságügyi kormányzattól a Belügyminisztérium felügyelete alá helyezték és létrehozták a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságát.

Az 50-es évek második fele a forradalom utáni Kádári megtorlás időszaka.

A 60- as évek elejétől az őrzés - mint fő feladat - mellett a nevelés is hasonló szerepet kap. 1963-tól a szervezet ismét az igazságügy miniszter rányitása és felügyelete alá került, 1966-tól - a büntetés-végrehajtás történetében először - törvényi szintű jogszabály határozza meg a szervezet feladatait.

A 70-es 80-as években gazdasági és politikai berendezkedésben elmélyülő válság a növekvő bűnözés komoly erőfeszítést igényelt a szervezettől is, előbb a Btk. novella, majd az új Büntető Törvénykönyv és az 1979. évi Bv. tvr. állítja komoly próbatétel elé a szervezetet, amely a rendszerváltásig elnyúló válságkezelésre volt kénytelen berendezkedni.

A rendszerváltás utáni fél évtized a jogszabályi alapoknak az európai normákhoz való harmonizálásával, továbbá a szervezet és a személyzet helyzetét rendező új jogszabályok készítésével telt el. Az európai mintára tervezett szervezeti reformot, amelynek lényege a demilitarizáció és az intézeti decentralizáció végigvitele lett volna, az erőteljesen biztonságcentrikus végrehajtási rendszer és az alulfinanszírozottságból fakadó takarékosági szempontok miatt a bv. szervezet mindmáig nem tudta végrehajtani.

ELTE-ÁJK 1053. Budapest, Egyetem tér 1-3.
2011. november 11. péntek

ELTE-ÁJK Magyar Állam és Jogtörténeti Tanszék
Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti
Tudományos Társaság

XXVI. MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben”

☎ : (+36/06-30) 932-5508 FÓRIZS Sándor @: drforizsdandor@invitel.hu

„A rendvédelmi elvárások tükröződése négy ország rendőrtisztképzésében.”

- Hadtudomány kandidátusa
- Habilitált egyetemi tanár,
- Hadtudományi Doktori Iskola
témavezető oktatója

Kutatási területe:
Rendvédelmi tisztképzés.
A német rendészeti szaknyelv

Az előadó szerzőségével publikált, a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő:

- könyvek:	22
- tanulmányok:	14
- összes tudományos közleményei:	75

Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. A MH Vezérkar Főnök Hadtudományért Alapítvány kuratórium tagja. A Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat tagja. A Magyar Hadtudományi Társaság tagja.

FŐRIZS Sándor

KONFERENCIAELŐADÁS-ABSZTRAKT

A rendvédelmi elvárások tükröződése négy ország rendőrtisztképzésében.

Az előadás célja vizsgálni, léteznek-e közös, a rendvédelmi specifikumokra jellemző sajátosságok az egyes országok rendőrtiszt felkészítésében. A választás azért esett az alábbi négy tanintézetre mert ezeket személy szerint is jól ismerem, a magyar Rendőrtiszt Főiskolának intézményesen is jó kapcsolatai vannak velük, rendelkezünk az összehasonlításához szükséges képzési okmányokkal, illetve az iskolák működési feltételei és képzési filozófiái viszonylag azonosak.

Felkészülésem során az alábbi hipotézisek merültek fel:

- A rendvédelmi gyakorlati munka és ennek alapján a képzés területén az Európai Unióban egységesülési folyamat zajlik. Ez kihat a képzés bachelor szintjére és megjelent az igény az önálló egyetemi szintű rendvédelmi felkészítésre;
- A rendőrtisztképzés a vizsgált országokban elveszítette militáns jellegét, tananyagában és felkészítési módszereiben jelentősen megváltozott, meghatározó mértékben közeledett a polgári felsőoktatáshoz;
- A rendvédelmi képzés intézményi szinten az akkreditációkon keresztül, többek között a Bolognai Folyamat révén, a szakok akkreditációjával, stb. az adott országok felsőoktatásáért felelős minisztériumához kapcsolódott;

- Léteznek és hatnak a rendvédelmi tiszti felkészítésre jellemző sajátos tantárgyszerkezetek és képzési módszerek.

Az előadás az alábbi intézmények helyzetét elemzi:

- Magyar Köztársaság, Rendőrtiszti Főiskola;
- Cseh Köztársaság, Prágai Rendőr Akadémia;
- Szlovák Köztársaság, Rendőr Testületi Akadémia, Pozsony;
- Németországi Szövetségi Köztársaság, Berlin Tartomány, Gazdasági és Jogi Főiskola.

A képzés vizsgálatánál alapvetően a bachelor /főiskolai/ szintű oktatással foglalkozom, utalva a kapcsolódó tiszthelyettes- középfokú felkészítésre és a felsőoktatás második szintjére, a rendvédelmi master /egyetemi/ tanulmányokra. Röviden bemutatom az adott intézményeket, alapításuk rendjét, működésük szervezeti formáit, alárendeltségüket, kapcsolódásukat az adott ország felsőoktatási rendszeréhez. Az iskolákon alapított, akkreditált szakok közül a tisztán rendőri felkészítések összehasonlító elemzését végzem el. Ezen belül foglalkozom az alábbi témákkal:

- A felkészítés célja;
- A tanintézetekbe történő bekerülés feltételei;
- A képzés szemeszterekre bontott felkészítési keretei;
- Tantárgy, kredit és modulrendszerek; a rendvédelmi jellegből adódó speciális tantárgyak megjelenése, arányai;
- A felkészítés sajátos módszerei, kapcsolat a rendvédelmi szervekkel;
- Az egyetemi szintű önálló rendvédelmi felkészítés lehetőségei.

Előadásomban megkísérlem bizonyítani, hogy az Európai Unióban a rendvédelem területén, kiemelten a rendőrség esetében, egységesítési folyamat zajlik, mely kihat a szervezetek működésének jogszabályi hátterén kívül a tiszti felkészítésre. Értékelem a „Bolognai Folyamat” és az „Európai Felsőoktatási Térség”, valamint az „Erasmus Program” hatásait, megjelenésüket a rendőrtisztek főiskolai szintű képzésében. Bemutatom a felkészítésben résztvevő hallgatók jogi helyzetét.

ELTE-ÁJK 1053. Budapest, Egyetem tér 1-3.
2011. november 11. péntek

ELTE-ÁJK Magyar Állam és Jogi Történelmi Tanszék
Szemere Bertalan Magyar Rendszertörténelmi
Tudományos Társaság

XXVI. MAGYAR RENDVÉDELMELEML-TÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben”

KOVÁCS Zoltán András

„A csendőrség és a rendőrség katonai alkalmazása 1944-1945”.

- Történelemtudomány Ph.D.
doktora.

Kutatási területe:

A magyar állambiztonsági és
belügyi szervek története 1920-
1945 között, a Szálasi Ferenc
vezette kormány története.

Az előadó szerzőségével publi-
kált, a tudomány közléssel
szemben támasztott igények-
nek megfelelő:

- könyvek: **1**
- tanulmányok: **12**
- összes tudományos
közleményei: **16**

Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek

- A Szemere Bertalan Magyar Rendszertörténelmi Tudományos Társaság tagja. A Bel-
ügyi Tudományos Tanács Tagja.

KOVÁCS Zoltán András

KONFERENCIAELŐADÁS-ABSZTRAKT

A csendőrség és a rendőrség katonai alkalmazása 1944-1945

Összegezni kívánom a magyar rendvédelmi testületek katonai alkalmazásának folyamatát a II. világháború időszakában, amelynek gyökerei — a közvélekedéssel ellentétben — nem a SZÁLASI Ferenc, hanem a SZTÓJAY Döme vezette kormányig nyúlnak vissza. „Október 16” a Magyar Királyi Rendőrség és a Magyar Királyi Csendőrség — ahogy akkoriban hívták — „katonásítását” csak felgyorsította. Deklaráltan ugyan nem az volt a cél, hogy a már felállított, illetve formálódó csendőri és rendőri egységeket a front első vonalaiban alkalmazzák (ellenkezőleg), azonban mégis számos csapat a harcok során — elsősorban a fővárosban — elvérzett.

Lényeges foglalkozni azoknak a személyeknek a pályájával, akik az új hatalomban vezető, sőt meghatározó szerephez jutottak. Mi alapján választhatta ki a nyilas vezetés a rendvédelmi szervezetek új vezetőit, kellett-e hozzá párttöbbség, előző beosztásukban vajon segítséget nyújtottak-e ezek az emberek SZÁLASI Ferenc pártjának.

A csendőr és rendőr (karhatalmi) alakulatok vezetése, vezetőik sorsának rövid ismertetése mellett fontos kitérni arra is, hogy az eredetileg nem katonai pályát befutó, katonailag képzetlen rendőrök hogyan integrálódtak a Magyar Királyi Fegyveres erő szervezetébe, a kormányzat és a hadvezetés milyen szabályokat adott ki a testületek közötti szakmai különbségek mielőbbi áthidalása érdekében.

Bár nem maradt fenn arra utaló dokumentum, hogy a honvédség és a csendőrség, illetve rendőrség között a katonai események kapcsán diszharmonia, konfliktus alakult volna ki, szá-

mos dokumentum szabályozni igyekezett a rendőrök és a csendőrök honvédekkel szembeni magatartását. (Ma már talán közismert, hogy konfliktus inkább a német szövetséggel fordult elő, amelynek kezelésére számos utasítás napvilágot látott.)

Hangsúlyosan kívánok foglalkozni azzal a témával, hogy egy fegyelmezett – katonásan szervezett – szélsőjobbboldali párt belső hierarchiája miképpen alakult a hatalomra kerülés után. Mely szervezetei voltak azok, amelyek változatlan formában, vagy csak új néven, de közhatalmi keretek között folytatták működésüket? Mi történt a párt belső biztonsági szerveivel 1944. október 16.-a után, volt-e az események menetére érdemi befolyásuk?

Sajnos kevés információ maradt fenn a párt személyzeti ügyeiről mégis néhány esetben többé-kevésbé ismert, hogy kísérlet történt a hungarista „rendfokozatok”, beosztások közigazgatási gyakorlatba ültetésére. A pártszolgálat rendfokozatai például csaknem egészében érvényesültek a már állami keretek között, a BM égisze alatt formálódó új karhatalmi szerv, a Fegyveres Nemzetiszolgálat esetében. Külön utasítás határozta meg, hogy a rendszeresített csendőr, rendőr és honvéd rendfokozatok hogyan feleltethetők meg az Fegyveres Nemzetiszolgálaton belül használt, ideológiai gyökerekkel rendelkező rendfokozatoknak.

ELTE-ÁJK 1053. Budapest, Egyetem tér 1-3.
2011. november 11. péntek

ELTE-ÁJK Magyar Állam és Jogtörténeti Tanszék
Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti
Tudományos Társaság

XXVI. MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében”

☎ : (+36/06-30) 398-7704 PERÉNYI Roland @: perenyir@gmail.com

*„A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége
az igazoló bizottsági iratok tükrében”*

- Történelemtudomány Ph.D.
doktora.

Kutatási területe:
Fővárosi rendőrség XIX-XX.
századi története, bűnözés és
társadalomtörténet

Az előadó szerzőségével publikált, a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő:

- tanulmányok:..... 17
- összes tudományos
közleményei:..... 17
- tudományos közleményei
idézettsége:..... 5

Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. A Magyar Múzeumi Történész Társulat tagja. Az ELTE BTK Történeti Kollégium tagja.

PERÉNYI Roland

KONFERENCIA-ABSZTRAKT

A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok tükrében.

A szövetséges nagyhatalmak már 1943-ban határoztak arról, hogy a győzelmet követően a háborús bűnöket bíróságilag büntetni fogják. Az 1945. augusztus 8-i londoni egyezmény döntött a Nemzetközi Katonai Bíróság létrehozásáról, amely többek között a nürnbergi perek során végezte a háborús bűnök kivizsgálását. Magyarországon a világháborút lezáró fegyverszüneti egyezmény, valamint a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front programja is megfogalmazta a háborús bűnök megtorlásának igényét. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945. január 4-én kiadott 15/1945. ME. számú rendelete intézkedett az Igazoló Bizottságok létrehozásáról.

Az Igazoló Bizottságok célja a közalkalmazottak és tisztviselők 1939. szeptember 1. utáni tevékenységének felülvizsgálata volt. A bizottságok 7-7 tagból álltak, ebből öten a kormányt alkotó pártok képviselői voltak, egyikük szükségszerűen egy jogilag képzett személy volt, a hetedik tagot viszont az a hivatal vagy szerv adta, amelynek tagjait vizsgálta az aktuális bizottság.

Előadásomban a Budapesti 376/b. számú Igazoló Bizottság 1945-1946-ban keletkezett iratait, valamint a Magyar Államrendőrséghez — köztük a kerületi kapitányságokhoz — kiküldött töredékes levéltári iratok alapján vizsgálom a fővárosi rendőrség háborús tevékenységét. A rendelkezésre álló adatok segítségével kimutatás készíthető arról, hogy milyen arányban vég-

zódtek az igazoló eljárások fegyelmi büntetéssel — pl. megfeddés, áthelyezés, előléptetésből való kizárás —, felmentéssel, vagy súlyosabb esetekben népbíróság elé utalással.

Ezen felül a források segítségével kísérletet teszek annak bemutatására, hogy a fővárosi rendőrség mint testület hogyan jelenik meg az iratokban. Egyúttal arra is kitérek, hogy az egyes igazolt személyek hogyan látták saját háborús tevékenységüket, illetve milyen kommunikációs stratégiákat alkalmaztak a bizottság előtt.

ELTE-ÁJK 1053. Budapest, Egyetem tér 1-3.
2011. november 11. péntek

ELTE-ÁJK Magyar Állam és Jogi történeti Tanszék
Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti
Tudományos Társaság

XXVI. MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében”

☎ : (+36/06-20) 347-4602 SIMON F. Nándor @: simon.f.nandor@gmail.com

„Párt és belügy: Munkásőrség – a Munkásőrség rangrendszere és függelmi viszonyai.”

A diplomatika, paleografia, papírológia, szfragiszтика történelmi segédtudományoknak a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre alkalmazott változatát műveli, munkásságában az általa gondozott szakterület szakértője.

Az előadó szerzőségével publikált, a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő:

- tanulmányok:.....4
- összes tudományos
közleményei:.....4
- tudományos közleményei
idézettsége:.....3

Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnökségi tagja. A rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis) HU-ISSN 1216-6774. és a Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiones Historiae Preasidii Ordinis) HU-ISSN 1785-3257. szerkesztőségi tagja. A Magyar Hadtudományi Társaság tagja.

A Rendvédelem-történeti Füzetekben (Acta Historiae Preasidii Ordinis) HU-ISSN 1216-6774. publikált tanulmányai:

1. Villantás egy témára: séta egy útleveél körül.
XII.évf. (2007) 15.sz. 170-175.p.
2. A Munkásőrség karhatalmi feladatai.
XV.évf. (2008) 18.sz. 125-130.p.
3. A Munkásőrség létrehozása.
XVIII.évf. (2010) 21.sz. 120-125.p.

SIMON F. Nándor

KONFERENCIAELŐADÁS-ABSZTRAKT

Párt és belügy: Munkásőrség – a Munkásőrség rangrendszere és függelmi viszonyai.

A Munkásőrséget 1957 telén-tavaszan szervezték meg a vonatkozó párt- és állami határozatok, jogszabályok alapján: előbb az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottsága hozott egy határozatot a testület megszervezéséről, egy héttel később a Népköztársaság Elnöki Tanácsa alkotott a testületről egy törvényerejű rendelete, majd pedig a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány fogalmazott meg egy rendeletet. A pártnak szüksége volt egy megbízható, milícia-szerű, lényegében karhatalmi feladatokat ellátó fegyveres testületre, a sietség oka pedig a közelgő MÚK – Márciusban Újra Kezdjük – volt.

A Munkásőrség mindvégig kettős alárendeltségben működött, későbbi hivatalos megfogalmazásban: „A Magyar Népköztársaságban a Munkásőrség társadalmilag szervezett, önkéntes fegyveres testület, a munkásosztály, a dolgozó nép fegyveres szervezete. A Munkásőrséget a Magyar Szocialista Munkáspárt közvetlenül irányítja és ellenőrzi a párt központi és területi szervei útján, állami felügyeletét és ellenőrzését a Minisztertanács látja el.”¹

A testület hivatásos és társadalmi – tényleges és tartalékos – állományból állt, a testületben polgári állományúak is dolgoztak, ám ők jobbra társadalmi állományú munkásőrök voltak. Az 1990-es államfordulat előtt a Munkásőrség volt az egyetlen fegyveres szerv, amelynek a hivatásos állománya számára kötelezően írták elő az MSZMP-tagságot. De a társadalmi állományú munkásőrök felvételéről sem az adott városi, kerületi vagy járási egység parancsnoka, hanem a területi pártbizottság végrehajtó bizottsága döntött. A Munkásőrség Országos Parancsnoksága a hetvenes évek elejéig lényegében nem önálló szervezetként, hanem a Belügyminisztérium alárendeltségében tevékenykedett, a hivatásos munkásőrtisztek pedig a BM központi állományába tartoztak: a MOP 1971-ben kapott „önállóságot” és ettől kezdve az állami – minisztertanács – felügyeletét nem a belügyminiszter, hanem a Minisztertanács adminisztratív és közigazgatási ügyeket felügyelő elnökhelyettese látta el.

A Munkásőrség hivatásos állománya részére katonai rendfokozatot – tiszthelyettes, zászlós, tiszt és tábornok – rendszeresítettek, de az egyenruhájukon nem a rendfokozatot, hanem a beosztásuknak megfelelő jelzést viselték. Igaz, lényegében – legalábbis a vezetői állománynál – kimutatható a rangjelzés és a beosztási jelzés közötti összefüggés.

Természetesen, a dicséretet és a fenytést illetően is különbség volt a hivatásos és a társadalmi állomány között. A hivatásos munkásőrök minden tekintetben a katonai büntető jogszabályok és a katonai büntető bíraskodás hatálya alá tartoztak, a testületben becsületbíróság működött. A vonatkozó 1971-es törvényerejű rendelet szerint azonban, nem lehetett fenytést kiszabni, ha a fegyelemsértés felfedezése óta eltelt három hónap, vagy a fegyelemsértés óta egy év telt el. A társadalmi állományúakat viszont csak a szolgálatuk alatt elkövetett szabálysértésért vonhatták felelősségre az előjárók, illetve a katonai igazságügyi szervek.

A Munkásőrséget az akkori ellenzék felszólítására, de facto katonai akció során, 1989 októberében oszlatták fel.

¹ *A Munkásőrség Szolgálati Szabályzata*. Budapest, 1982, Munkásőrség Országos Parancsnoksága.

ELTE-ÁJK 1053. Budapest, Egyetem tér 1-3.
2011. november 11. péntek

ELTE-ÁJK Magyar Állam és Jogtörténeti Tanszék
Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti
Tudományos Társaság

XXVI. MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében”

☎ : (+36/06-20) 910-5291 SZAKÁLY Sándor @: sakat@mail.datanet.hu

„A csendőrtiszt karrier”

- A Károli Gáspár Református Egyetem BTK Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék, tan-
székvezető egyetemi tanára.
- Az MTA doktora.

Kutatási területe:

A XIX-XX. századi magyar had- és sporttörténete, különös tekintettel a magyar királyi hon-
védség és csendőrség, a tiszt-
képzés történetére

Az előadó szerzőségével publi-
kált, a tudományos közléssel
szemben támasztott igényeknek
megfelelő:

- könyvek: **11**
- tanulmányok: **60**
- összes
tudományos közleményei: **250**
- tudományos
közleményei idézettsége : **573**

Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnökségi tagja. A Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Bizottságának tagja. A Magyar Történelmi Társulat alelnöke. Az Osztrák-Magyar Tudományos és Oktatási Kooperációs Akció Alapítvány kuratóriumának elnöke. A Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság választmányának tagja. A Habsburg-kori Kutatások Közalapítvány kurátora. Az egri Eszterházy Károly Főiskola Intézményi Doktori Tanácsának tagja. A Hadtörténelmi Közle-
mények, a Bécsi Napló, a Magyar Napló szerkesztőbizottsági tagja.

A Rendvédelem-történeti Füzetekben (Acta Historiae Preasidii Ordinis)

HU-ISSN 1216-6774. publikált tanulmányai:

1. Néhány gondolat a volt Magyar Királyi
Csendőrségről

I.évf. (1991) 1.sz. 38-44.p.

3. A Magyar Királyi Csendőrség, az első köz-
pontosított magyar közbiztonsági őrtestület.

III.évf. (1993) 4.sz. 51-58.p.

5. Egy életút vázlata O'Sváth László.

IV.évf. (1994) 5.sz. 92-95.p.

7. A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941.

VII.évf. (1997) 8.sz. 95-102.p.

2. A két világháború közötti rendvédelmi szervek te-
vékenységének néhány jellemzője.

II.évf. (1992) 3.sz. 29-34.p.

4. Az Osztrák-Magyar Monarchia Csendőrségének
tábori csendőrsége.

IV.évf. (1994) 5.sz. 55-58.p.

6. A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941.

V.évf. (1995) 6.sz. 122-129.p.

8. Akik a Magyar Királyi Csendőrséget —
1938 és 1945 között — vezették.

XX.évf. (2011) 23.sz. 141-158.p.

SZAKÁLY Sándor

A csendőrtiszti karrier

A XIX-XX. századi Magyarország történetében a magyar királyi csendőrség 65 éven keresztül szolgálat a közbiztonság ügyét. Ezen szervezet létszámának, alig 5-8 százalékát tette ki a hivatásos tiszti állomány.

Honnét és milyen úton kerülhettek ők a csendőrség állományába? Milyen követelményeket állítottak szembe velük? Milyen tanulmányok után meddig juthattak a „ranglétrán”? Mit jelentett esetükben a kettős – belügyminiszteri és honvédelmi miniszteri – alárendeltség?

Mi jelentette a csendőrtiszti karrier csúcsát? Mennyi lemondással járt csendőrtisztnak lenni?

Megannyi kérdés melyekre még ma is csak részleges válaszokat ismertünk. S miért kelle-ne többet tudni minderről? Mert a múlt ismerete és annak tapasztalatai a jelenben és a jövőben is felhasználhatóak s sok esetben megkímélnék bennünket attól, hogy ugyanolyan dolgokat ismét „felfedezzünk”.

A karrierek bemutatására jó például szolgálhat PINCZÉS Zoltán és vitéz POLTÁRY Vilmos csendőr vezérőrnagyok életútjának a felvázolása, akik példaadó szakmai és magánéleti életutat tudhattak maguk mögött.

ELTE-ÁJK 1053. Budapest, Egyetem tér 1-3.
2011. november 11. péntek

ELTE-ÁJK Magyar Állam és Jogtörténeti Tanszék
Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti
Tudományos Társaság

XXVI. MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében”

☎ : (+36/06-30) 961-9148 ZEIDLER Sándor @: zeidler@upcmail.hu

*„A Magyar Királyi Nemesi Testőrség, a Magyar Királyi Darabont Testőrség,
a Magyar Királyi Képviselőházi Őrség, a Magyar Királyi Koronaőrség
és a Magyar Királyi Folyamőrség ragrendszerei.”*

Az archontológia, fallerisztika, heraldika, insigniológia, vexillológia, numizmatika, ikonográfia történelmi segédanyagoknak a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre alkalmazott változatát műveli, munkásságában az általa gondozott szakterület szakértője.

Az előadó szerzőségével publikált, a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő:

- könyvek: **1**
- tanulmányok: **6**
- összes tudományos közleményei: **11**

Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnökségi tag. A Magyar Numizmatikai Társaság tagja. Az Európai Hagyományörző Egyesületek Szövetségének a tagja.

A Rendvédelem-történeti Füzetekben (Acta Historiae Preasidii Ordinis)

HU-ISSN 1216-6774. publikált tanulmányai:

1. A Magyar Királyi Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei.

VII.évf. (1997) 8.sz. 110-112.p.

3. OLASZ György és PARÁDI József társszerzőségével: A magyar állami rendvédelmi testületek katonai rendfokozati rendszerei a kiegyezéstől az ezredfordulóig.

XV.évf. (2008) 18.sz. 29-63.p.

2. A magyar rendőri rangok fejlődéstörténete a kiegyezéstől az ezredfordulóig.

XIV.évf. (2008) 17.sz. 116-137.p.

ZEIDLER Sándor

KONFERENCIAELŐADÁS-ABSZTRAKT

A Magyar Királyi Nemzeti Testőrség, a Magyar Királyi Darabos Testőrség, a Magyar Királyi Képviseleti Őrség, a Magyar Királyi Koronásőrség és a Magyar Királyi Folyamőrség rangrendszerei.

Az előadás a magyar polgári állam rendvédelmi testületei rangrendszereinek bemutatására irányuló sorozat részeként valósul meg. A magyar rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatban e témakörben már több előadás hangzott el. Nevezetesen:

- ZEIDLER Sándor: *A Magyar Királyi Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei.*

„A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. rendvédelem-történeti tudományos konferencián, Budapesten 1996. október 29.-én.;

- ZEIDLER Sándor: *A magyar rendőri rangok fejlődéstörténete a kiegyezéstől a rendszerváltásig.*

„A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. rendvédelem-történeti tudományos konferencián, Budapesten 2003. november 11.-én.;

- OLASZ György — PARÁDI József — ZEIDLER Sándor: *A magyar állami rendvédelmi testületek katonai rendfokozati rendszerei a kiegyezéstől az ezredfordulóig.*

„Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában a XIX-XX. században” című XVIII. rendvédelem-történeti tudományos konferencián, Budapesten 2004. október 13.-án.;

Az előadása a polgári magyar állam 1867-1945-ig terjedő időszakában a Magyar Királyság rendvédelmi testületeinél használatos rendfokozati rendszerek bemutatását tűzte ki célul. Ez a rendfokozati rendszer csoport katonai és úgynevezett testületi rendfokozati rendszerekből állt. A katonai rangrendszer az Osztrák-Magyar Monarchia véderejéből fakadó, amely eredetileg a szárazföldi és a vízi haderőnem rangrendszereiből állt, amelyhez később csatlakozott a légi haderőnem rangrendszere. A vizsgálódás nem terjed ki az önkormányzati rendvédelmi testületekre, „csupán” a központi államhatalomnak közvetlenül alárendelt rendvédelmi szervezetekre. A katonai típusú rendfokozati rendszerek közül azokkal foglalkozik az előadás, amelyek a korábbi ismertetőkből — periférikus jellegükből fakadóan — kimaradtak. Az előadás természetesen nem egy statikus állapotot ismertet, hanem — a vizsgált időszakban — az érintett rangrendszerek módosulásait is bemutatja. A jelenlegi és a korábbi három előadást is figyelembe véve a polgári magyar állam rendvédelmi testületei rangrendszereinek bemutatása megvalósul a pénzügyi rangrendszer kivételével, amely egy későbbi előadás tárgyát fogja alkotni.

A polgári magyar állam rendvédelmi testületeiben alkalmazott rangrendszerek vizsgálatából kitűnik, hogy a katonai és az úgynevezett testületi rangrendszerek jól megfértek, egymást kiegészítve működtek. Eleink nem doktréner szempontok szerint foglaltak állást a rangfokozati rendszerek alkalmazása témájában, hanem a praktikum és a hagyományok voltak a fő rendező elv. A polgári magyar állam regnálásának időszakában fel sem merülhetett annak a gondolata, hogy egy keleti hatalom (a teljes rendvédelmi testületrendszerre kiterjedő katonai rangfokozati rendszer), vagy pedig egy tengerentúli nagyhatalom (a rendvédelmi szervezeteiben a katonai rangokat nélkülöző rangrendszerek) szisztemáját vegye át Magyarország. Természetes volt, hogy a Kárpát-medencei hagyományokat követték, amely azonban kiegészülhetett a nemzetközi tapasztalatok átvételével. Ez az adaptáció azonban nem jelenthette a nemzeti hagyományok kiiktatását.

*„Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi
magyar állam rendvédelmében” című
XXVI. magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia
(2011. XI. 11.)*

Dr. PARÁDI József előadása

